

ՔԵՆՅԸՐՊԸՐԻԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԵՒ ՀԱՄԱՅՆ ԱՆԿԼԻՈՑ ԵԿԵՆՅԵՈՑ ՊԵՏ

ԴՈԿՏ. ԱՐԹՐԸՐ ԲԵՄՋԻԻ

ԳԱՀԱՅԱԼՈՒԹԻՒՆԸ ՔԵՆՅԸՐՊԸՐԻԻ ՄԵՋ

Երեքշաբթի, 27 Յունիս 1961 թ. Կ. Վ. ժամը 2.30ին, Քենթըրպերի Աթոռանիստ Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ Հաւայի Անգլիոյ Եկեղեցւոյ պետ և Քենթըրպերի Արքեպիսկոպոս Դոկտոր ԱՐԹՐԸՐ ԲԵՄՋԻԻ ԲԵՄՋԻԻ զահակաւորութեան հանգիստաւոր արարողութիւնը, ի ներկայութեան քրիստոնեայ բարձրատիճան հոգեւորականներու (բացի Հռովմէական Կաթոլիկ Եկեղեցիէն), պետական բարձր անձնաւորութեանց և բազմահազար հաւատացեալներու:

Անկլիքան Եկեղեցւոյ ներքին թիմակալ եպիսկոպոսներէն զատ, թիւով աւելի քան յիսուն, փութացած էին նաև Երուսաղէմի Արքեպիսկոպոսը, Նիւ Եորքի, Պոնտիֆի, Յերոսոնի և Սուտանի եպիսկոպոսները: Կ. Պոլսոյ Տիեզերական Պատրիարքութիւնը կը ներկայացնէր Թիւատրի մետրապոլիտը, Աղեքսանդրոյ Յոյն Պատրիարքութիւնը՝ Կարկիդոնի եպիսկոպոսը, Ռուսանիոյ Եկեղեցին՝ Մոլտավիոյ Արքեպիսկոպոսը, Մոսկուայի պատրիարքութիւնը՝ Պոզդուպի Արքեպիսկոպոսը, Յունաստանի Ուղղափառ Եկեղեցին՝ Հոռոսի եպիսկոպոսը, նաև Անտիոքի Պատրիարքութիւնն ու Պուլկարիոյ Եկեղեցին ունէին իրենց պաշտօնական ներկայացուցիչները: Յանուն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. ի, Հայոց Առաքելական Եկեղեցին կը ներկայացնէր Անգլիոյ

Հայրապետական Պատուիրակ Գիւրշ. Տ. Պոսկ Եպս. Թումանյան, որ եպիսկոպոսական զգեստաւորուածով ներկայ եղաւ օրուան արարողութեան: Նորին Սրբապետութեան կ'ընկերանար Հոգշ. Տ. Զաւէն Վրդ. Արքուամանեան:

Առաւօտեան ժամը 11.30ին, հրաւիրեալները յատուկ շոգեկառքով մը մեկնեցան Լոնտոնէն դէպի Քենթըրպերի և ժամը 1.30ին Կ. Վ. առաջնորդուեցան տեղւոյն Աթոռանիստ Մայր Տաճարը: Ուրախութիւն էր տեսնել շտապեղեղեղեղ իրաւաւր եկեղեցականներու, եկած տարբեր ազգութիւններէ, տարբեր եկեղեցիներէ և տարբեր յարանուանութիւններէ և հաւաքուած Քրիստոսի միութեան մէջ, Բոլորն ալ հրճուած քով հանդիսաւոր այս օրուան մէջ անգամ մը ևս պիտի հաստատէին Քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ միութեան կարիքը, մասամբ ցլրուած և մեծ մասամբ կորսուած իր անդամներուն միջև: 1205էն ի վեր 750 տարուան պատմութիւն ունեցող Ս. Օգոստինոսի գահին վրայ եկած էր բազմալու Քենթըրպերի 100րդ զահակաւը, 56ամեայ Արքեպիսկոպոս Արթըր Մայքըլ ԲէմՋի, իր պաշտօնի մետրապոլիտական իրաւունքներով, իշխանութեամբն ու առանձնաշնորհումներով:

* *

Երբ արդէն Անգլիայի և օտար հոգեւորականները յատուկ թափօրով առաջնորդուած էին Մայր Տաճարի զոյգ դռանունքէն մէջ իրենց տեղերը գրաւելու, մասնաւոր թափօր մը՝ բազկացած Բրիտանական պետական բարձրատիճան անձնաւորութիւններէ, յատկապէս Անգլիոյ Թագուհիին լիազօր ներկայացուցիչէն, մուտք գործեց Մայր Տաճարէն ներս, որուն յաջորդեց Քենթըրպերի եկեղեցական լրիւ անձնակազմը և ամթոռակալ Արքեպիսկոպոսը: Տաճարի արևմտեան դուռին առջև Նորին Սրբապետութիւնը գիմաւորուեցաւ փողահարութեամբ և թմբակահարութեամբ, օրմէ քսեց Քենթըրպերի վերապետուող Դոկտոր Բիւլէթ Ճոնսոն Արքեպիսկոպոսին յանձնեց Հովուական գաւազանը (*) ըսելով. —

Բազմապատմութիւնները կատարուած են առանց դրութեան և առաւելաբար կեցողութեամբ են բաւամթերքի վրայ, ինչ որ վճռական չէ: Քիբականական մասը, որ հիմնականն է, նկատի չէ առնուած:

ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ, ՎՐԴ. ԶԱՅԱՆԵԱՆ

(Վերջ՝ 19)

(*) Քենթըրպերի Աթոռը երբ թափուր է, Մայր Տաճարի վերապետուողն ու միաբանութիւնը

սեանուն Քէնթըրպըրիի Մայր Տաճարի միաբանութեան և հոգևորական գաւառուն, կը յանձնեմ Ձեզի այս հովուական գաւազանը ի նշան այն արժանիքին որով կը բարձրանաք Քէնթըրպըրիի Աթոսին: Թափօրը անցնելով Մայր Տաճարի ատենանէն յառաջացաւ դէպի Աւագ Խորան, ուր Արքեպիսկոպոսը ծնկաչոք աղօթեց, մինչ զպիւրնիկ կ'երգէին «Աւրաքա եղէ ես ոյք սսէին ցիս ի տուն Տեառն երթիցուք մեք ծաղմոսը»:

Միաբիւրան արտասանուած ձևայրմերձով բուն արարողութիւնը սկսաւ, որուն յաջորդեց Ասարողապետին հետեւալ աղօթքը. —

«Աստուած մեր, հովիւ և հեղող ծառայից քոց, նայիս՝ զթութեամբ ի վերայ ծառայիս քո Միւսայիլի, Արքեպիսկոպոսին մերոյ, և ճառջնորդեալ զսա, պահպանեալ, մխիթարեալ, սրբեալ և ազատեալ, և շնորհեալ սմա զօրութիւն զի առաջնորդեացէ զհոս իւր բանիւ և վարուք ի նաւահանգիստն կենաց»:

ԵՐԻՄԱՆ ԱՐԱՊՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Երգուեցան երկու մեղեդիներ, որմէ ետք սկսաւ երգման արարողութիւնը: Արքեպիսկոպոսը, առաջնորդութեամբ Քէնթըրպըրիի վերատեսչին, Աւագ Սարկաւա եղէ և միաբանութեան, յառաջացաւ Աւագ Խորանէն դէպի Արքեպիսկոպոսական դահլի պատուանդանը՝ ուր նախ հանդիսապէս, յանուն Մեծն Բրիտանիոյ Թագուհիին, մասնաւոր ներկայացուցչի մը կողմէ կարգացուեցաւ արքայական հրովարտակը, որով իւր գահակալութեամբ Դոկտոր Արթըր Մայքըլ Բէմզի կը հաստատուէր որպէս Արքեպիսկոպոս Քէնթըրպըրիի: Ապա Վերատեսուէր Արքեպիսկոպոսին մատուցանելով Քէնթըրպըրիի Աւետարանները (*) յայտարարեց. —

հեղեղներն են անոր, այս իմաստով, Արքեպիսկոպոսին հովուական գաւազանը վստահուած է Քէնթըրպըրիի վերատեսչին, մինչև հոգևոր պետին զահակալութիւնը, երբ պաշտօնապէս գաւազանը իրեն կը յանձնուի:

(*) Քէնթըրպըրիի Աւետարանները գրուած են լատիներէն ձեռագրով Ե. կամ Ջ. Դարբերուն: Անոնք Յրիգոր Մեծի կողմէ ներկայացուած են Ս. Օղոստինոսի և պահուած վերջնայն անուան նաւթուած վանքի մը մէջ: Ասոր կօրծանուեցն

օժուք, Գերաշնորհ Հայր, ձեռաց հպումով Աստուծոյ այս սուրբ Աւետարաններուն վրայ պիտի երդնուք պաշտպանել Քէնթըրպըրիի Մայր Տաճարի և Առաջնորդանիւս Մայր Եկեղեցւոյ իրաւունքներն ու առանձնաշնորհութիւնները և պահել այն Եկեղեցւոյ սովորութիւնները, եկած հասած ժամանակներու ընթացքին, որքան ատեն որ անոնք հակառակ չեն և ոչ ալ անհամապատասխան Աստուծոյ Խօսքին և այս Թագաւորութեան սահմաններուն, օրէնքներուն և ցուցմունքներուն և կամ էլ իրաւապէթ Թագուհիի արքայական իրաւանց»:

Այս յայտարարութեան ի պատասխան Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսը համբուրելէ ետք Ս. Աւետարանը ըսաւ. —

«Կ'երդնու՞մ յանուն Ամենակալին Աստուծոյ»:

ԳԱԼԱԿԱԼ ՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԳԱՀՆԻ ՎՐԱՅ

Երգման արարողութենէն ետք, Քէնթըրպըրիի Աւագ Սարկաւազը, բռնելով Արքեպիսկոպոսի Սըէն, բարձրացուց զինք և բազմիցուց հովուապետական դահլին վրայ, յայտարարելով. —

«Յանուն Աստուծոյ և զօրութեամբ սոյն հրովարտակի, Ես, Ալէքսանդր Սարճընդ, Մագիստրոս Արուեստից, Աւագ Սարկաւազ Քէնթըրպըրիի, կը ներկայացնեմ ու կը հաստատեմ զՁեզ, Գերաշնորհ Հայր Մայքըլ, կամօքն Աստուծոյ, Արքեպիսկոպոս Քէնթըրպըրիի, Ձեր Արքեպիսկոպոսական պաշտօնին մէջ, յանձնելով Ձեզի Ձեր պաշտօնի բովանդակ իրաւունքներն ու պատիւը, և ամէն տեսակի առանձնաշնորհութիւն»:

Քէնթըրպըրիի վերատեսուչը հետեւալ աղօթքը արտասանեց. —

«Աստուած ամենակալ և յաւիտենական, բնակեալդ ի քարձնիս և ի սիրտս արւ-

ետք վերոյիշեալ թանկագին Աւետարանը հորուստէ փրկուած է Woottonի կողմէ (Dean) և յանձնուած Parker Արքեպիսկոպոսին, որ զայն ի պահ դրած է Քէյմպրիքի Corpus Christi Թանգարանին մէջ, ուր ցարդ կը մնայ»:

դարոց, և Որդին Քո ինչեւ յերկնից խնամարհեցայց զանձն իւր ի մահ՝ Խաչին. ազաչեմք զՔիզ զի ծառայն քո, զոր բարձրացուցեր ի պատիւ հովուապետութեան, համբերութեամբ և հեղուկեամբ մտաց կեցցէ: Էջ հանդերձ Որդւովդ քով և Հոգւովդ Սրբով ի վերայ նորա և բնական ընդ նմա, զի սիրտ նորա եղիցի աթոռ և տաճար քուովդ բնակութեան, առաջնորդելով զնա ի խորհուրդս, ի բանս և ի գործսն:

ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՕԳՈՍՏԻՆՈՍԻ ԱԹՈՒԽՆ(*) ՎՐԱՅ

Մեղեքիի երգեցողութեամբ թափօրը յառաջացաւ դէպի առեան, ուր անշարժ գետեղուած է Ս. Օգոստինոսի գահը: Սրբեպիսկոպոսը կ'առաջնորդուէր Վերատեսչին և Աւագ Սարկաւազին կողմէ, որոնք աջ և ձախ բազուկներէն բռնած կը քալէին: Մինչ թափօրականք Քրէշպատած էին Ս. Օգոստինոսի գահը, Քէնթըրպերիի Վերատեսչը, արքայական հրովասանակը ի ձեռին, բարձրացուց Սրբեպիսկոպոսը գահին վրայ և յայտարարեց. —

«Թանուէն Աստուծոյ և զօրութեամբ սոյն հրովարտակի, ես, Հիւլէթ ձոնսըն, վարդապետ արտուած արտութեան, վարդապետ փխիսոփայութեան, պսակաւոր գիտութեան, Վերատեսչու Քէնթըրպերիի, կը բարձրացնեմ զՁեզ, կամօքն Աստուծոյ, Սրբեպիսկոպոս Քէնթըրպերիի, Կերաշնորհ հայր Մայքլը, Արքեպիսկոպոսական պաշտօնին, յանձնելով Ձեզի Ձեր պաշտօնին բովանդակ իրաւունքներն ու պատիւը և ամէն տեսակի առանձնաշնորհութեան»(*):

Քէնթըրպերիի Աւագ Սարկաւազը հետեան առջինքը արտասանեց. —

«Ընդունէ այս օրհնութիւնս, որ պիտի պահպանէ զՔիզ կհանքիդ բոլոր օրերու ընթացքին. թող ժողովուրդը պատուէ

զՔիզ. թող Աստուած օգնական և պահպան ըլլայ Քիզի և կատարէ բոլոր խնդրանքներդ և օժտէ զՔիզ պատուով, գիտութեամբ, բարեգործութեամբ, սիրով և հեղուկեամբ: Եղիւր աթոռնի, արդար, համբերող, անկեղծ, որպէս հրեշտակ Քրիստոսի, Թող Տէրը հաստատուէ և զօրացնէ զՔիզ արդարութեամբ և սրբութեամբ: Մեր Տիրոջ և Փրկչին Երեսօր Քրիստոսի խաղաղութիւնը ըլլայ կողքիդ այժմ և յաւիտեանս:

Որպէս լրում գահակալութեան, կրկին անգամ Սրբեպիսկոպոսին յանձնուեցաւ հովուապետական գաւազանը, մինչ նուագախումբը թմրականարութեամբ կ'աւետէր օրուան հանդիսութիւնը: Թափօրը վերագարձաւ դէպի Դաս, ուր Դոկտոր Ռէմզի կրկին անգամ բազմեցաւ Սրբեպիսկոպոսական իր գահին վրայ, ուրկէ ընդունեց Քէնթըրպերիի Մայր Տաճարի Վերատեսչին և ամբողջ հոգևորական անձնակազմին հաւատարմական զգացումները: Ժողովուրդը միաբերան երգեց գահաբանական և փառաբանական ժողովրդի՝ ուղղուած Ս. Երրորդութեան երեք անձերուն:

ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

Իր գահէն, Քէնթըրպերիի Արքեպիսկոպոսը տուաւ անդրառիկ պատգամը իր եկեղեցական դասուն և ժողովուրդին, բնաբան ունենալով օւ Սաւուգ գնաց ի տուն իւր ի Գաբաա. և գնացին որդիք զօրութեան զօրաց. գրգռեաց Տէր զսիրտս նոցա՝ ընդ Սաւուգայո (Ա. Թագ. Ժ. 26) համարը: Նորին Սրբազնութիւնը, ի միջի այլոց, ըսաւ. «Այսօր մարդ մը կը մտնէ կը պարտականութեան գաշտէն ներս որպէս հովուապետ Քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ խոշոր զանգուածի մը. պարտականութիւն մը՝ մարդկային ոյժէ վեր: Սակայն, բարեխախտաբար, ան առանձին չէ Տիրոջ տան մէջ, այլ իր հետ ունի արդիւք զօրութեանս, մարդոց բազմութիւն մը. զգործք գրգռեաց Տէր զսիրտս նոցա: Շա՞տ է այս մարդոց թիւը, հարցուց ան. համեմատաբար անոնց՝ սրունք կը մերժեն գ Աստուած և մոռցած են իրենց Երկնաւոր Հայրը, մեր աչքին փոքրիկ կ'երեւայ թիւը այս ընտրեալներուն. սակայն նայեցէ՛ք Քրիստոնեայ Եկեղեցիին, զարեւո

(*) Պատրիարքական կամ Աթոռանիստ այս գահը կը կոչուէ Ս. Օգոստինոսի Աթոռ, կառուցուած երեք կտոր քանդակազարդ մարմարէ և անշարժ գետեղուած Մայր Տաճարի առեանին մէջ: Արքեպիսկոպոսը կը հրաւիրուի գրաւել այս Աթոռը որպէս յաշնորդ Ս. Օգոստինոսի:

ընթացքին մէջ, իր Աստուծոյ ծառաներու սերունդներով, մէկ ընտանիք հղած մեկի հետ և երկնաքնակ սուրբերուն հետ, նայեցէք ու այն ատեն խուսի՛ր այդ մարդոց կ'ըլլայ զօրաւոր և ուժեղը :

Այս երկրին մէջ շատ շատեր կան ուրոնք այնքան թշնամական չեն կրօնքի ճշմարտութեան հանդէպ որքան անտարբեր ու կորուսած ։ Քարոյիչը ըսաւ թէ ճշմարտութեան հուրը որ վառած է Անկիլիքան Եկեղեցւոյ մեծ խորհողներն ու ուսուցիչները, անհրաժեշտաբար կը ուղարկէ մեզմէ, որ այսօր, աւելի քան որեւէ ատեն, գայն քրիստոնեայ հաւատքի ընդմէջէն պիտական աշխարհին ընծայենք ։ Եւ այս Աթոռը, որ պէտք չառաւիղը Ս. Օգոստինոսի, կը պատկանի Քրիստոսի Մի, Սուրբ, Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ, հաստատուած այս երկրին մէջ ։ Ան Խաչ ուղղից Եկեղեցւոյ միութեան, յայտարարելով. « Մեր նպատակն է անսալ միութեան կանչին, վառելի Քրիստոս կը ցանկայ իրեն ետին ունենալ միշտ միացեալ հետեւորդ հօտ մը և ոչ երբեք բաժանեալ ։ Իր քարոյին մէջ, Դոկտոր Բէմզի տնդրադարձաւ նաև Եկեղեցւոյ և Պետութեան փոխ-յարաբերութեան, ըսելով. « Հոս Անգլիոյ մէջ Եկեղեցին և Պետութիւնը կապուած են իրարու. այդ կապը կը գործածենք ծառայելու հանրութեան ։ Այդ ծառայութեան մէջ ազատուածոյն Աստուծոյ մատուցանելով կը ցանկանք ունենալ աւելի ազատութիւն, կարգաւորելու և վերատեսութեան հնթարկելու մեր պաշտամունքի և ծէսի ձևը ։ Եթէ երբեք պատահի Եկեղեցւոյ և Պետութեան կապի խզումը, այդ խզումը տեղի պիտի ունենայ ոչ թէ անոնց կողմէ որոնք կը փնտենան այս ազատութիւնը, այլ անոնք պատճառաւ որոնք կ'որբանան գայն, եթէ երբեք նման մարդիկ գոյութիւն ունին ։ »

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՁԱԿՈՒՄ

Քարոզէն ետք, Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսը խորանի բարձունքէն տուաւ հովուապետական անդրանիկ օրհնութիւնը իր ժողովուրդին, Ս. Երրորդութեան ուղղուած ազօթքով մը ։ Ապա յառաջացաւ դէպի ատենան և Ս. Օգոստինոսի գահէն կրկին օրհնեց իր ժողովուրդը ։ Յետոյ թա-

փօրը հանդիսաւոր կերպով շարժեցաւ և Արքեպիսկոպոսը առաջնորդեց դէպի Մայր Տաճարի արեւմտեան դուռը, ուրկէ ան օրհնեց Քէնթըրպըրիի քաղաքը, թիմը և նահանգը, ժպտելով հաւատացեալ լազմութեան՝ որ խնուած էր տաճարին շուրջը, մաղթելով որ անոնց որտեղը լեցուին ուրախութեամբ և խաղաղութամբ ։

Արարողութեանց աւարտին, թափօրը կանգ առաւ տաճարի զլխաւոր աւանդատան մէջ, ուր բազմած Արքեպիսկոպոսին առջև, Քէնթըրպըրիի Վերատեսուչը, կանոնիկոսներն ու բոլոր հոգեւոր պաշտօնեաները մատուցին իրենց կանոնական հնազանդութիւնը ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԲԹԵՒ ՊԱՍՏԻՆ ՄԷՋ

Յունիսի 29ին, Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսին և իր տիկնոջ կողմէ ընդունելութիւն մը սարքուեցաւ ի պատիւ հրաւիրեալ օտար եկեղեցականներուն, ներկայութեամբ Անկիլիքան թեմակալ Եպիսկոպոսներու և պետական անձանց ։ Կէսօրէ վերջ, Լամբեթի ընդարձակ պարտէզներուն մէջ ներկաներ պատուուեցան թէյով, իսկ երեկոյն ետի ալ հիւրասրահին մէջ՝ ընթերցով Պատուասիրութեան ընթացքին Դոկտոր Մայքըլ Բէմզի խօսք առնելով շնորհակալութիւն յայանեց ներկայ օտար Եկեղեցիներու ներկայացուցիչներուն, ապա անդրադարձաւ իր նախորդին՝ Դոկտոր Ֆիլըրի կատարած ձեռնիցեց գործունէութեան և յաջորդեց որ միութեան քայլը որ առնուած էր անոր կատարած վերջին այցելութիւններով դառնայ յաւանքի և արդիւնաւոր ։

Այս հիւրասիրութեանց ընթացքին հետաքրքրական էր տեսնել ներկայութիւնը Լիվըրքուլի Հաովմէական Կաթողիկ Եպիսկոպոսին Պատուասիրուողներուն մէջ, յանուն Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, ներկայ էր Գեորջ Տ. Պապի Եպիսկոպոս, որուն կ'ընկերանար Տ. Զաւէն Վարդապետ ։

ԶԱԽԷՆ ՎՐԴ. ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

Լոնտոն, 2 Յուլիս 1961